

CONFERENTIE VAN BERLIJN

VORMING VAN DE KOLONIALE RIJKEN

Van 1881 tot 1914 werd de geschiedenis gekenmerkt door de koloniale expansie van de Europese grootmachten. Dit leidde uiteindelijk tot een soort «europeanisering» van de wereld.

Kolonisatie is een politiek, economisch, cultureel en maatschappelijk proces dat bestaat uit de verovering, het bestuur en de exploitatie van een grondgebied, zijn bevolking (en zelfs de afslachting van die bevolking) en van zijn natuurlijke rijkdommen. Het is de territoriale en demografische expansie van een staat. De exploitatie van dat gekoloniseerde grondgebied gebeurt ten gunste van de «kolonisten» of hun land. Soms gebeurt dit onder het mom van «ontwikkeling van de beschaving». Kolonisatie verschilt van een eenvoudige politieke bezetting van een grondgebied doordat hierbij ook een economische, religieuze of ideologische dimensie meespeelt.

ONTDEKKING VAN AFRIKA

Afrika vormt sinds het begin van de 19^e eeuw de bestemming van heel wat Europese expedities. De kustzones waren al bekend ten gevolge van de handel en de slavernij, maar verder inwaarts was het (moeilijker toegankelijke) continent minder bekend. De expedities hadden vaak een geografisch karakter en hadden een doel dat in die jaren de verbeelding van een breed publiek aansprak (bv. zoektocht naar de bron van de Nijl). Maar de expedities kregen vrij snel een massaal en politiek karakter naarmate de koloniale ambities van de Europese grootmachten groeiden. Om hun industrialisering te ontwikkelen, hadden zij immers niet alleen grondstoffen, maar ook exportmarkten nodig.

Naar het grote publiek toe stelden de Europese landen deze activiteiten voor als humanitaire missies en als missies om de plaatselijke bevolking beschaving bij te brengen. Het kwam erop aan om de Afrikaanse volkeren, die tot dan hun eigen geloof aanhingen, te evangeliseren en om een eind te maken aan de slavenhandel waar de Arabieren zich nog mee bezighielden. In de realiteit hadden die missies uiteraard een ander doel, namelijk het opeisen van de grond en de rijkdommen van het continent (hout, mineralen, landbouwproducten enz....).

«INTERNATIONALE» CONFERENTIES EN HET LOT VAN AFRIKA

Leopold II beseftte vrij vroeg het belang van een economische kolonisatie ter ondersteuning van de ontwikkeling van België, het kleine jonge land waar hij even voordien koning van was geworden. Hij financierde de bekende ontdekkingsreiziger Stanley met de bedoeling om een duidelijker zicht te krijgen op Midden-Afrika en om er «posten» te vestigen, de voorlopers van de kolonisatie. In 1876 organiseerde koning Leopold II in Brussel een internationale geografische conferentie, waar een stand van zaken zou worden opgemaakt van de kennis die men tot op dat moment had verworven over het Afrikaanse continent. Die conferentie werd 10 jaar later gevolgd door de Conferentie van Berlijn, waar achteraf bekeken over het lot van Afrika werd beslist.

De **Conferentie van Berlijn van 1885** duurde 3 maanden en had als doel om **duidelijkheid te scheppen over de bezetting en de exploitatie van het Afrikaanse grondgebied**. Aan de conferentie werd deelgenomen door Frankrijk, Duitsland, Groot-Brittannië, Italië, Portugal, Nederland, Spanje, Zweden, België, Denemarken, Rusland, Turkije en Noorwegen. De Verenigde Staten waren ook uitgenodigd. De Europese landen bereikten toen een akkoord over de zones van het continent die ze vanaf dan zouden bezetten – overigens zonder dat ze daarvoor overleg hadden gepleegd met de vertegenwoordigers van de plaatselijke Afrikaanse bevolking.

Op de kaart van Afrika werden grenzen getekend – niet in functie van de plaatselijke maatschappelijke, etnische of geografische samenhang, maar wel in functie van de vordering en de belangen van ieder betrokken Europees land. Etnische groepen werden daardoor van de ene dag op de andere gesplitst en bleken voortaan in twee verschillende landen te wonen. Gelijktijdig werden op de Conferentie ook volkeren op een kunstmatige manier samengebracht die niets met elkaar gemeen hadden. Dat is de reden waarom deze conferentie tegenwoordig vaak wordt beschouwd als een van de bronnen van de conflicten en de chaos.

De grote winnaar van de conferentie was koning Leopold II, die erin slaagde om een immense zone in het midden van Afrika te laten erkennen – een grondgebied dat even groot was als West-Europa en dat zich uitstrekte van de Atlantische Oceaan tot de Grote Meren en het stroombedden van de Congo en zijn immense wouden omvatte. De twaalf staten die op de conferentie aanwezig waren, aanvaardden toen de stichting van Congo-Vrijstaat, die later de grootste Belgische kolonie zou worden.